

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

1925 чылда үздөмөттөлгөн.

1967 ч.
СЕНТЯБРЬ
24
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 227 (6864)
Өртөз 2 көп.

АЖААП АЛЫШКЫНЫН МУРНАКЧЫЛАРЫНГА АЛДАР!

Хову ажилдарының хүн демдегелели

ҮРЕЗИНИ АЖЫЛ-АГЫЙЖЫ ҒЭЗУ-БИЛЕ БЕЛЕТКЭЭР

Тываның колхозтары болгаш совхозтары сентябрь 23-кө чедир Төрөз чурттуң шыгжамырына 58041 тонна тарааны уруп, планын 88,4 хуу күөсеткен. Чангыс хонуктуң догузунда өзүндө 2778 тонна болган.

Каз-Хем, Барыш-Хемчик районнарың болгаш Кызыл хоорай Советиниң ажил-агыйлары ажаап алышкының бедик темп-биле чорууп турар. Олар күрүнениң план-чагыны күөсеткеш, Улуг Октябрын 30 чылдыкта алдар кылдыр алган социалистик хулааларына киргизиптир. Күрүнениң скалдатын тараа урушкунун үргүлүлөшкөн. Дүүн Бин-Хем районун ажил-агыйлары күрүнөгө тараа садар планын күөсеткен.

Илчалажак ажаап алышкынын темпин дүрүзүңгүн болуп арттырашаан. Дүүнге чедир нийтизи-биле 134-ле муң гектар шөлдүң тараа культууралары кестинген, ол дээрже планын 53,1 хуузу-дур. Тавычаларның 55,0 хуузу бастырылган.

Сөөлү хүнерде Улуг-Хем район кеңилдин темпин өзөн дүрүлгөң, он түнелинде районун ажил-агыйлары тараа садарынын графини мурдадан үрезини уруп ал турар. Улуг-Хемчилерин ол чедиктиндерин СЭКП обкомунун болгаш Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң шайланы Кызыл тугу болгаш 250 рубль түңүтү акша шаңгалы-биле демдегелтиген.

Улуг-Хемчилерин үлегер-чиже агаар-бойдустан каядыр-даа байдалда тарааны дүрүн ажаап ал болуп деп чүвени тода көртүзүп турар. Оларын дүрүлгөң ажаап алышкынын оожум темп-биле чорууп келген Чөөн-Хемчик, Бай-Тайга, Тес-Хем районнарың тараажылары тавыр өренип алыры күөчүң.

Ам чер ажилдарының чымжы улуг. Ажаап алышкын, тараа дүрүлгөң-биле чергелештир аңгыс алдарылганы, үрезин урушкуну чорудары чугула. Үрезинге чогуур кичээлениң салыр, чүге дээрже келер чылды дүжүдүнүң адың фондуну ол-ла багай. Кеңир чылды дүжүдүнүң дугайын амгылаштып базаа эки. Эки шынарлыг, райондук үрезинерин уруп алгаш, ону өки ажаап, идегелди магадмалда шыгжаар базаа, келер чылды бедик дүжүт алырыга идеген болур.

Республиканың хой ажил-агыйларында ажаап алышкын, күрүнөгө тараа садары-биле чергелештир үрезин урушкуну болгаш он арылаашкынын чоруду турарынын дугайында өөрүңүч медалер көп турар. Чидээлээрже, Каз-Хем районун «Октябрь 30 чыл» «Коммунистиче орук», «Ленинчи орук» колхозтарынын чер ажилдары күрүнөгө тараа садар планынын күөсеткеш, пландан ажыр тараа садарын үргүлүлөшкөн, үрезини уруп, он арылаашкынын чоруду турар. Бо ажилды «Тийделге», «Межегей», «Улуг-Хем» совхозтар, Бин-Хем районун «Тийделге» колхозу база багай эвес чоруду турар. Ол ажил-агыйларың урудукчулары болгаш, тускай артемилдер келер чылды дүжүдүнүң салым-толукче чогуур кичээлениң салган.

Илчала-даа республиканың чер бурзунда бо ажилды холга албай турарын демдегээр алаар. Таңды районун «Коммунистиче херели» колхозун, «Эдегес», «Россия» совхозтарын, Каз-Хем районун «Бургаар» совхозун болгаш «Октябрь 14 чыл» колхозун ал көрөңгилер. Ол ажил-агыйлар үрезин арылаашкынын чорудар туржук, он урушкунуң чөгүрү кичээлениң салбайн турар. Үрезинер дугайында хой-ле шуугаанын болуп тура-даа, оларын урар, арылгаш ажилдарың темпин дүрүлгөңгө кемчелер алдымай келген.

Чамдык агрономдарың болгаш үрезин шынары хынаар лабораторияларын ажилдарының тарааның ол ажилга киржилге чок, он хоорундук байдалда турары эдеңгил, ажаап алышкын эгелээңден бээр ай ажа берген, а олар үрезинге уруп турар тарааның шынарын хынавай келгенер. Чамдык ажил-агыйлар шынары чептес, шыгы улуг тарааларын үрезинге уруп, бо ажилды саадың турарын чүгө оларын чептес-ажылы-биле тайдырып болур.

Республикада үрезин урушкунун планы нийтизи-биле 24,3 хуу күөсеттинген. Үрезин фондуну тургузарына болгаш он ажилдан кылырмыга бо үе кончуг таарымчалыг. Чымж хүнер келген, ажил-агыйларда кичи дүжү, тараа арылаар, курдалар техника, транспорт чегир. Ажил-агый бурзу үрезин фондуну ам чегирин-биле уруп, арылап алгаш, он шынарын хынап, чажылдага таарымшас үрезинерин чажар шынарыга чегирин үрезинерге соууп алыр ажилды эгелээр ужурут.

«Чүң чажыл тараан ийк сен, он ажаап алыр сен» деп чоңун мерген үлегер сөздү чер ажилдарың, удурткуч, агроном бурзу сактып, ажил-агый бурзу үрезин-биле хандырыңан турарын челип алыр дөш бүгү-ле кемчелерин алыр ужурут. Бо соруганы чедикшиңниң күөседир—келер чылдан тараа культуураларың бедик дүжүдүн өстүрүп алырыңа чугула ажилдарың бирезиниң кылыган ол болур.

Мал чөмнөриниң белеткели

Сентябрь 20-ге чедир сипен болгаш сывас белеткелиниң планы канчаар күөсеттинип турарын хуу-биле көргүзгөр:

РАЙОННАР	СИГЕН	СИЛОС
Бай-Тайга	95,0	19,6
Барыш-Хемчик	82,1	17,0
Чөөн-Хемчик	75,3	9,9
Эрзин	71,6	0,1
Өвүр	68,5	—
Каз-Хем	64,2	35,9
Улуг-Хем	59,3	15,3
Тоюу	59,2	63,8
Кызыл хоорай Совети	57,6	20,6
Бин-Хем	56,2	48,3
Таңды	45,9	30,5
Тес-Хем	44,2	14,9
РЕСПУБЛИКА НИПИТИЗИ-БИЛЕ	62,2	25,3
Эрткен чылды бо үезинде турганы	71,9	27,5

Колхозтар сипени 67,2, сывасу 31,0, совхозтар сипени 57,4, сывасу 21,6 хуу күөсеткен. Сипен белеткелиниң планын «Тээл», «Шенгар», СЭКП ХХИ сөөдөн аттыг совхозтар, сывасу «Шыны» совхоз күөсеткен.

СЭКП-нин Улуг-Хем райкомунун бюрозунун болгаш районун күөсеки комитетиниң шиптири-биле кирип келгенин өзугаар, ол районда дүжүт ажаап алышкынын моон алдаанда мурнакчылары «Шын» солунда республиканы Хүндүлел самбыразына кирерин болза:

Рассохин Владимир Александрович — «Күш-ажылды хосту» колхозтуң комбайнери, чеди ажил хүнүндө 131,4 тонна тарааны бастырып, планын ооналдазын 140 хуу күөсеткен.

Монгул-оол Соскал Данзыровна — «Күш-ажылды хосту» колхозта шаң ажилдарчы, ооналдазын 130—150 хуу күөседип турар.

Токавин Иван Игнатьевич — «Найрал» совхозтуң комбайнери, планын ооналдазын

ийден ийи чартык катап ажыр күөседип турар.

Оюн Федор Идам-Сюрюнович — «Х Улуг хурал» колхозтуң комбайнери, хүн нормазын 150—180 хуу күөседип турар.

Кызыл-оол Валерий Ховалыгович — «Улуг-Хая» совхозтуң комбайнери, хүнде тараа кезер нормазын үргүлүп 120—140 хуу күөседип турар.

Тонких Дмитрий Христофорович — «УТКА 25 чыл» совхозта тараа кезеринге бүдүн чартык норманы күөседип турар.

Чанчыл Михаил Ховалыгович — «Найрал» совхозтуң чолаачызы, комбайндан тараа сөөртүр нормазын 180—200 хуу күөседип турар. Сентябрь 18-ке чедир 70 тонна тарааны сөөрткен.

КЫЗЫЛ ТУКТУ ТЫВЫСКАН

ШАГААН-АРЫГ. Сентябрь 23. (Телефон-биле). Районун парти, ажил-агый активиниң хуралы партианың район комитетиниң хуралдарына зылыга болуп эркен. СЭКП Тыва обкомунун бюрозу, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели болгаш облорфөвүлел сентябрьның ийги декадасында республиканың районнарың ажаап алышкын болгаш күрүнөгө тараа садарының чугула-биле социалистик чарымын түңүлдөңгөң чугула-биле өргөш, ол декадада ажаап алышкынын болгаш күрүнөгө тараа садарының темпиниң талазы-биле дээр көргүзүлүп болган Улуг-Хем району ажаап алышкын болгаш күрүнөгө тараа садар талазы-биле шынарлыг Кызыл тукут база 250 рубль түңүтү өмшө шаңгалып тыспыр деп шиптирилген.

СЭКП обкомунун бюре кеңигүну, Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы Б. Ш. ДОЛ-ЧАММА ол бедик шаңгалды районун парти болгаш ажил-агый активиниң хуралына аппарап тывыскан. Ол бедик шаңгалды хүлээп ал тура партиа районунун бирги секретары С. К. БУЯНДИ районун ажил-ишчилериниң күш-ажылын ыңчаар бедик үнелээни дээр оларын мурундан өөрү чегирини илереткен. Күрүнениң план-чагыны күөседиринге район нийтизи-биле 781 тонна тарааны дүжүдүр артыган. Ол план-чагыны районун тараажылары чөккү ийи-үш хүнерде бүрүн дооснаш, пландан ажыр 5000 тонна тарааны

садарын хүлээнип турар. Сыпта ам-даа районда нийтизи-биле 10661 га тараа культууралары артыган.

«Улуг-Хая» совхозтуң директору эш КУЛЬНОВ синал бергеш, ол бедик шаңгалга төлөпүт болур дээр совхозтуң коллективни моон соңгаар-даа күөженишиңниң ажилдап, ажаап алышкынын октябрының 5-ке чедир бүрүн доозар соругулаң ажилдап турарынын дугайын чугулаан. Ол ажил-агыйның туус-туус тараажыларың, зөөнларынын, бригадаларың ортузунга калбарган чарышча намайнер Нызыл-оол болгаш өскөл-даа эки үлегер-чижентки көргүзүп, сорунтуг ажилдап турарлар. Совхозтуң тараажылары күрүнөгө тараа садар план-чагыны бо хүнге чедир 157,9 хуу күөсеткеш, пландан ажыр тараа дүжүдүрүн үргүлүлөп турар.

Иданов эттиг көлхөстүң даргазы эш ДУГУР-СЮРН, «Найрал» совхозтуң партион секретары эш НАРА-ДОНГАН олар боттарының саналдарына ажаап алышкынын үчөстү бурзунге социалистик чарышты улам калбартып, юбилейлик чылдың дүжүдүн чидирип чок ажаап алыр дээр демисеңип турар тараажыларың шуудагы күш-ажылының дугайын чугулаан. Амгы үеде районун ажил-ишчилери ажаап алышкын-биле чергелештир келер чылды дүжүдүңгө эркин урар, шыкка белеткенер, мал ажилынын продуктуларын күрүнөгө сааар ажилдарың Улуг-Октябрының 50 чыл өюнүң байырлыгыга чедир бүрүн доозар соругуна салган ажилдап турар.

Бин-хемчилерин күш-ажылчы тиилелгези

Бо хүнерде республиканың хову-шөлдөринде ажаап алышкын ажаадырай хаймышкынын түлүктөөн. Тус-түс ажил-агыйлар, районнар күрүнөгө тараа садар планын күөсеткениниң дугайында өөрүңүч медалер хүн бүрдө көп турар. Каз-ла хүнер мурунда Каз-Хем районун тараажылары күрүнөгө тараа дүжүдүр планын күөсеткениниң дугайын Төрөз чуртка рапорттаан. А дүүн, сентябрь 23-ге, база ыңды өөрүңүч медалер Бин-Хем районун тараажылары республикага чарлаан. Олар 3400 тонна тарааны садар планын тургаш, сентябрь 23-ге чедир 3450 тонна тарааны Төрөз чурттуң шыгжамырына уруп, планын 101,4 хуу күөсеткен.

Вистин корреспондентивис СЭКП-ниң Бин-Хем райкомунун бирги секретары Михаил Савельевич Харченко-биле телефон дамчыттыр харылашкыш, районун тараажылары бо күш-ажылчы тиилелгени канчаар чедик алдының дугайын чугулап бөдөрин дилээ.

Агаар-бойдустан өл-шөк байдалынын уржуундан тараа культуураларынын быжылы орайтаза-даа, районун ажил-агыйлары юбилейлик чылдың дүжүдүн ажаап алыр ажилды акти организастан шылаан. Илчаты «Тийделге» колхозун тараажыларының өздүгү юбилейки тура-соруун, демин күш-ажылының дугайын чугулаары өөрүңүч. Олар

шаң, минута бүрүзүн бүдүрүчүлүг ажилдары дээр чарышты калбартып, соруктуг ажилдап турар.

Вистин районун дүжүт ажаап алышкынын маадрыларынын аттары бо-ур: комбайнер Виктор Кулуларий, Салчак Доржу («Тийделге» колхоз), Николай болгаш Константин Бочев алышкылар («Искра» колхоз), Виктор Иосифов, Венямин Беленков, Монгуш Дарый («Өж» совхоз), Яков Горбунов, Валерий Найдын («Халык» колхоз), И шериг кезелин дайынчылары, чолаачылар Олег Гаврилов, Борис Крылов, Валерий Вяткин, «Сельхозтехника» каттыжымшыкынын район салбырынын чолаачызы Андрей Беленков. Ажил-агыйларың ажаап алышкын ажилдарында Кызылдың өөредилге черлеринин сургуулары база эки ажилдап турар.

Районун хову-шөлдөринде кестини-мөн, бастыргымаан тараалар ам-даа хой. Тарааны күрүнөгө пладан ажыр дүжүдүрүн үргүлүлөшкөн, ажаап алышкын ажилдары кыска хуусаада, чидирип чок, шылык доозар дээр бүгү күжүдүстү салыр бис.

ЧУРУКТА: солазы тарааның — тараа кеңилдерин, он тарааның — №1 автоажыл-агыйның мурнакчы чолаачылары — В. Попов, Н. Казанцев, В. Тимофеев, А. Зайцев олар. С. ФЕОКТИСТОВТУҢ фотогу.

Найыралдыг ужуражылга

Бо чылдың сентябрь 22-де Совет Эвилелиниң Коммунистиче партиязынын Топ Комитетинге СЭКП ТН-ниң Чингине Секретары эш Л. И. Бражнев, СЭКП ТН-ниң Политбюро кеңигүну, ССРЗ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш А. Н. Носыгин, СЭКП ТН-ниң Политбюро кеңигүну, ССРЗ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы эш Н. В. Подгорный оларның Польшаның Наттышкан ажилчы партиязының Топ Комитетинин бирги секретары эш В. Гомула болгаш ПКАП ТН-ниң Политбюрозунун кеңигүну, Польша Улус Республиканың Министрлер Чөвүлелинин Даргазы эш Ю. Циранкевич олар-биле ужуражылга болган.

Ужуражылгынын үезинде делегейниң амгы байдалының болгаш делегейниң коммунистиче шимчээшкениниң чугула айтырылганын, а ол шыкшас СЭКП биле ПКАП-ниң, Совет Эвилели биле Польша Улус Республиканың аразында ийи талаалыг харылзааларың айтырылганын чугулааньп көргөн.

Чугулааньп көргөн бүгү айтырылгар талазы-биле санал-ооналдарың бүрүн чакгыс айын, а ол шыкшас ийи партиаларың болгаш чурттарың аразында бүгү талаалыг харылзааларың болгаш сырый кады ажилдамкылыганы моон соңгаар-даа хөгжүдөңгөңгө чайгылыш чок чүткүл база катап бадыттылган.

Ужуражылга болгаш чугулаажымшыкынар акы-думма найыралдык база чүрөктиң ханызындан байдалга эртен.

Ле Тхань Нги-биле А. Н. Косыгинниң беседазы

Вьетнамның АП ТН-зының Политбюро кеңигүну, Вьетнамның Демократтыг Республиказының Премьер-Министриниң оралакчызы, ВДР-ниң чазаның экономика талазынын баштап келген Ле Тхань Нгини ССРЗ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы А. Н. Носыгин сентябрь 22-де Кремльге хүлээп алган.

Америка агрессиянын күштелгенинге холбаштыр Вьетнамда тургустунуп турар байдалдыг дугайында ол беседазынын үезинде бөдөлүр солчушкуну болган. Совет-вьетнам харылзаалары улам ыңай хөгжүдөңгөң болгаш ССРЗ биле ВДР-ниң аразында акы-думма дем каттыштырганын калбартырың айтырылганын чугулааньп. Вьетнамның Демократтыг Республиказынга, маадрылгы вьетнам улуска шериг, ол шыкшас экономика талазы-биле дуза чедиреринге, АНШ-тың империалистиче агрессиязын өйтүр шаарыга база ВДР-ниң улус ажил-агыйның хөргөлдерин хандырагына Совет Эвилелиниң алып, эргемон чугула, прагматиче хөмчөгөриң чугулашкан.

Беседа чүрөктиң ханызындан билчишиңниң болгаш найыралдык байдалыңа эртен. (СЭТА).

СССР-НИНГ ДЭДИ СОВЕДИН ЧЫЛДЫГАР ДУГАЙЫНДА

СССР-НИНГ ДЭДИ СОВЕДИННИНГ ПРЕЗИДИУМУНУҢ ЧАРАЛЫ

СССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун доктаадыры болза: Россиянын Совет Федеративтиг Социалистик Республиказынын Дээди Советиниң чедиги чымжанын ийги сессиязын 1967 чылдың октябрь 17-ге Москва хоорайга чымжыдыр.

СССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы М. ЯСНОВ. СССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Секретары Х. НЕШКОВ. МОСКВА, 1967 чылдың сентябрь 22.

Ужудушкунда „Космос-179“

СЭТА-НЫҢ ДЫҢНАДЫ

Совет Эвилелинде 1967 чылдың сентябрь 22-де Теркич «Космос-179» дээр кызыл салтунуң салым үндүрүш.

Салтуникте 1962 чылдың март 16-да СЭТА-ның чарлааны программаны өздөөр космос делегация шимчээшкенин уруукудээр дөң эртем аппаратураны тургускан. Салтуниктиң чер кырындан эң ираары 208 километр; чер кырын эң чөөк болганын 145 километр болур. кылдыр салым үндүрүш.

„Маадырлыг 50 чылдар“

деп темалыг кезеңинстер Ф. Кузьмин, Совет СЭКП-ниң Кызыл хоорай-Эвилелиниң Маадырлыг комунга эртен. Анда Л. Зайцев болгаш өскөл-хоорайнын анык ком-лер-даа аймак коммунистериниң ужуражылгыны, ленинчи партиязының удуруткучу-биле Совет күрүнениң бе-жен чыл иштинде эр-кен маадырлыг орууну дугайында чугула болган. Хөвчүн комму-төлөпүт эдилеп, адалар-

нык хөргөн удамчыларын дайырап алган. Партиязың чидиге кезигиңизге бегааш кавиридынга кирген бо-дук эштерге белеттерги тывыскан. Коммунистер революшону мыны кады ыраашкан соода тарлаптар.

Анык салгалдык өмү-нөөңилден Хайдын, Хара-ев олар сөз ал, партиа кезигиңиздиң бедик адым болган. Хөвчүн комму-төлөпүт эдилеп, адалар-

Ишкениң механизаторлары

«Сүт-Хал» совхозтуң «Ишкени» салбырының тараажылары бо чылды ажаар хулаалга алган болаа, ам оларын кайызы-даа 170 га чедире берген.

Шанда тараа арылаашкынын эртен өртөңдө кезежэ орайга чедир түгүлчүлөн турар. О. БОРАШ.

Капустадан баштайгы орулга

Чөөн-Хемчик районун «Искра» колхозунда агроном эш О. Дөгүсүң удурткан ногаа бригаданы бо чылды капустаның болгаш чамдык ногаа культуураларынын чагай дүжүдүн өстүрүп алган. Сентябрь 15-ке чедир 16 тонна капуста болгаш чамдык ногааларың Чадааның белеткез контролазынга база Өвүр районуга салган. Он 2000 ажыр рубльдин орулгазы кирген. Капустаның хой кезин саттырмаап болгаш он ажаап алышкынын ам-даа чоруп турар.

Колхоз 15 га шөлө картофельди база тараан. Гадан 100 центтер дү-жүттү алып деп планнаан болаа, ажаап алышкын үезинде дүжүттү байдал он ажап деп турар. Чадаан хоорайның ортумак школаның үстүкү класстарынын өренишчилери болгаш башкылары ийи түс хире кичи колхозтуң картофельни казып, улуг дуаны чедирип турары өөрүңүч.

Агротехниктиг хөмчөгөриң эки чоруканынын, ылангыя минералдык чөмүшүлгенин норма багдар ажилдарының түнелинде дүжүт чагай болган. М. МАНАА.

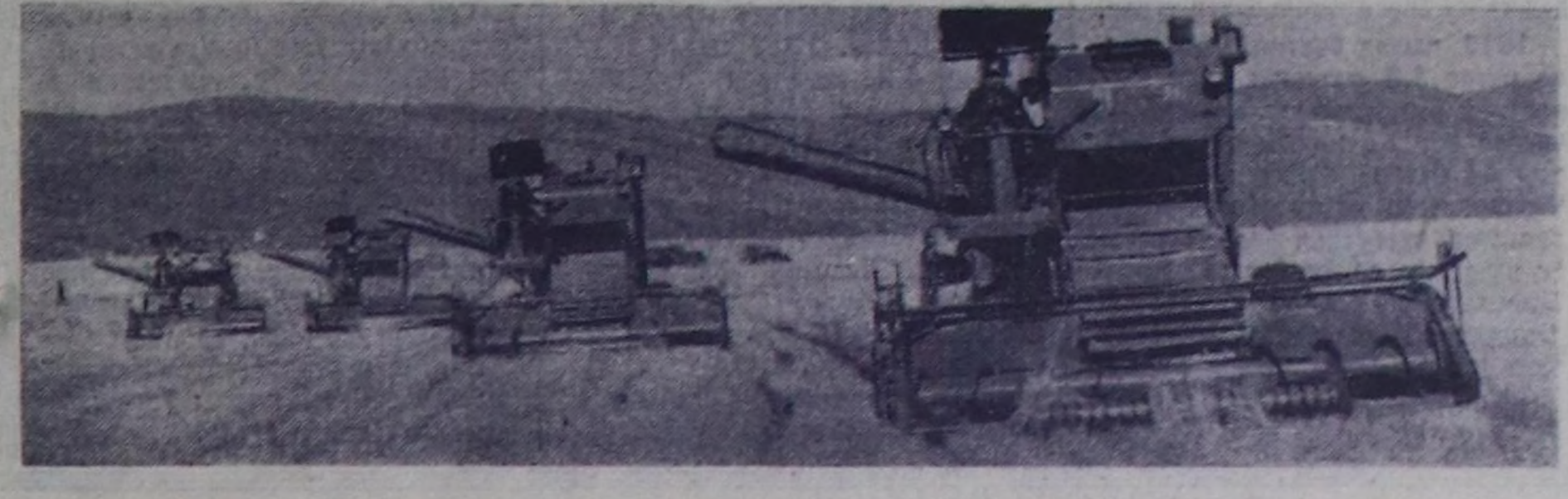
Мал ажилынын продуктуларынын белеткели

(Сентябрь 20-ге чедир, хуу-биле)

РАЙОННАР	СҮТ	ЭҢТ	ДҮК
Бин-Хем	92,9	70,0	131,9
Таңды	89,6	67,1	116,9
Каз-Хем	88,7	63,9	128,0
Барыш-Хемчик	86,4	69,2	106,5
Кызыл хооросвет	83,4	93,2	71,7
Чөөн-Хемчик	80,1	78,8	107,6
Тес-Хем	78,0	62,7	78,2
Улуг-Хем	73,6	64,8	113,3
Эрзин	73,0	74,5	100,3
Тоюу	71,9	55,5	91,0
Өвүр	71,4	46,1	85,9
Бай-Тайга	65,5	79,8	85,9
Республика	83,9	69,6	103,5
Эрткен чылды бо үезинде күөсеттингени	88,9	55,3	99,2

Каз-Хемде «Коммунистиче орук» колхозтуң Саргалда элбек дүжүттү тараа түзөң. Тарааны кыска хуусаада чидири чок ажаап алыр дээр ында комбайнерлер, автоашина чолаачылары социалистик чарышты калбартып.

ЧУРУКТА: солазы тарааның — тараа кеңилдерин, он тарааның — №1 автоажыл-агыйның мурнакчы чолаачылары — В. Попов, Н. Казанцев, В. Тимофеев, А. Зайцев олар. С. ФЕОКТИСТОВТУҢ фотогу.

ЧУРУКТА: солазы тарааның — тараа кеңилдерин, он тарааның — №1 автоажыл-агыйның мурнакчы чолаачылары — В. Попов, Н. Казанцев, В. Тимофеев, А. Зайцев олар. С. ФЕОКТИСТОВТУҢ фотогу.

ДЭЭШТИГ ДУЗА ЧЕДИРЕР

СЭКП Эриэн райкомунуу пленуму сентябрь 20-де болган. Аныктарын коммунист ээга кижилер кемчегерни өккюдери талзы-биле партия эге организациаларнын сорулгаларына дугайында плеткеди райкомунуу бири секретары О. Биче шыган.

— Партия райкомунуу бюраларына, пленумларына, партия эге организациаларына хурдаларына комсомол организациаларына ажылы доктама дыйнап, быжыр кылдылман ажылдарын эчиге чедир кемчегерни ал келген — деп, илеткели демделген. — Партия ажылдачылары комсомол хурдаларына, бюраларга олуруп, оларга тодаргай сумелери берин турар. «Чаа орук», «Коммунист орук» колхозтарда болган өске-даа черлерде партия эге организациалары комсомолчуларын болган аныктарын өртүзүгә кижизинде ажылдын дененин эчкинип, аймак-айгыжы сорулгалары күдөргө алырны күчү менепен келгенин ачында болар, кыстарын аразында мылгыт үнгөн мурнакчыларын саны көвүзүн. Оларга комсомолчу хойжу А. Кур-Бадыр, сазыч Адыр-Урт, механиктер А. Дондук, С. Чыргал, Д. Белз болган өскө-даа тамазыяр.

«Коммунист орук» колхозтуу комсомолчулары колхозтуу калдык-

бар батын ажылы эгелей бөргө, тусай аэналарын тургузуп, ову комсор боду улуртуп турар. Болхотун баштаар чери, мында партия эге организациа мал чени белеткээр кампания уезинде аныктар аэнозун тургускаш, улуртукчузунга Чоксун Эриэн томуйлаан. Олар деминг ажилдаш, сентябрь 15-ге чедир 210 тонна мал чени белеткээр. Ол колхозта аныктарын 72 хуу мал чени белеткээр ажилда. Бүдүрүгенин анык-буру адыраларыда школачы аныктарын кыргыжы кончуг улуг. Ол комсомолчуларын каачыл болган улсерин өске комсомол организациаларына негтередери чутуга.

Районда 22 комсомол эге организациалары, 26 бөдүктөр ажилда, мында 712 комсомолчулар бар. Колхоз бүдүрүгелеринде 330, ош ичинде мал ажилында 117 кижы бээр 76 механиктер ажилда турар. ВЛКСМ-тин XV съездинин шийтирлерин улуртулга бөдүрүшкөн, районда комсомол эге организациалары аныктар өртүзүгә организациак болган кижизинде аныктарын хейрлерин улам-на сайырайтгыжылдып, чер-терге полит-масалык болган культурут ажилды улуртуп, бүгү-ле ажил дөм бүрүн харыскалгалы.

Комсомол күрөөленин өздөсүн өрткөн чылдазында дээр. 1966

чылда 86 аныктарын түлөп алган болза, бу чылдын эс айлында 92 кижы кижиге болган. Мындаа-даа «Коммунист орук» болган Ленин аттыг колхозтарын комсомол организациалары бо ажилды сула чорудуп келген.

Илеткели комсомолдун иштиги ажилында бар четестерин илереди, хурдаларын чамыс денеленин шүгүмчүлөк база тус-тус бөдүктөр план чок, эртенг ажилда келгенин демделген.

1966—67 өөредилге чылдында партиянын политшколаларына 35 комсомолчулар өөренип, эге политшколаны чедикшигине дооскан. Эрткен өөредилге чылдында ВЛКСМ райком, ВЛКСМ ТР-нин сумеленин айгуурай район төвүнге, тус-тус ажилдагыларга «Бистин Ленинни комсомолдус» деп 5 бөлүгүнү организастап, аяа 125 комсомолчу аныктарын хаара туткан. Олардын ичинде 91 кижы ол бөлүгүнү программазын бүрүп-биле дооскан. «Аныктар болган бүтү-нүтиндеги бурунгаар депшигиле» деп 5 семинарны тургускаш болган ол орта 47 динчакы турган.

Инды-даа болза, чамды ажилдагылар партия, комсомол организациалары, малагы «Мөрөн» колхозта партгор М. Дугер, комсор А. Намзан оларын политиктиг өөредилгениче кичэргейни кошканды,

контрольду тургускашын айтыр ужурут. Ол мыккан Эриэн ортумак школазына тургускаш «Глобус» деп болгун бөдүгүн ажилын сосоткан.

1967—68 өөредилге чылдында районга комсомолдун 10 ажы анык-буру бөлүгүнүн ажилдар. Оларнын хай кезин «Кругозор», «Бистин комсомолдус», «Партия дугайында бесед» деп бөлүгүнге хой-биле өөренирлер. Ол мыккан бо чылдын «Чаа орук», «Коммунист орук» болган Эриэн ортумак школаларына аныктарын кезежге школаларын ажилдарын планнап турар. Аяа өөренир-биле 159 аныктар боттарынын куваелин илереди, билдириткиверин кырген.

Политиктиг өөредилгенин уткашмырны, хейрли болган методун сайырайтгыжылар дөм партия организациалары комсомолдун политиктиг өөредилгенин холга ал, комсомол ажилдыче кол кичэргейни угуандырып чутуга. Политиктиг өөредилгенин бар кол чедикшигине бөлүрүгүн үндөсүн эки пропагандаштын шийли алырында — деп, пленум айткан.

Аныктар өртүзүгә лекция, беседалар ховар эршип, клубтарга, библиотекаларга темалык кезежелер, бүдүрүгенин мурнакчылары-биле ужураштылар эвөш болгулаан. Ол мыккан шериг-патриоттук кижизинде кошкак, колхозтарга спортчу

маргылдаалар болбайн турар. Бо бүгүгүн уламидан аныктар өртүзүгә арага-дарага хандыккан, анык-буру кем-керег үлгөдөр таварылгалар ам-даа эвөш эвөш деп, пленум база демделген.

ВЛКСМ-нин Эриэн райкомунуу секретары А. Урузат бөдүгүн савалына илеткеленин шүгүмчүлөк чөпсувени. Чамды комсомол активчелеринин чорудуп турар ажилдарын дөм чөгүнүн чылдагыны өскө хой-ниги организациалары-биле хайылазынын кошмаан. Ленин аттыг колхозта партгор С. Ондар комсомолта партияг улуртулганын ший эвөш билип, комсортарын уда-дараа

болуп, сөөктүдө кээп комсомол организациаларын чутге комсомол райком улуртуп чүө дигилеп турган. Партияг болган комсомол ажилын кычачы-даа аңгыман болбас. Колхозтарын чамдык улуртуп ажилдакчылары комсомол ажилын шоолуг үндөсө. Шах мыдыг чылдып калган хөөнөрдөн уштунар херек — дөм.

«Чаа орук» колхозтун партгорту Е. Кан-оол комсомолдун район комитети кадрларын ший шийли алырны чутугааны саналдан. Чижээ, мөөс мурнада школа кидизинг ош класс бөлгитиг кижия ажилдагып турган. Ол школаларга барган баш-

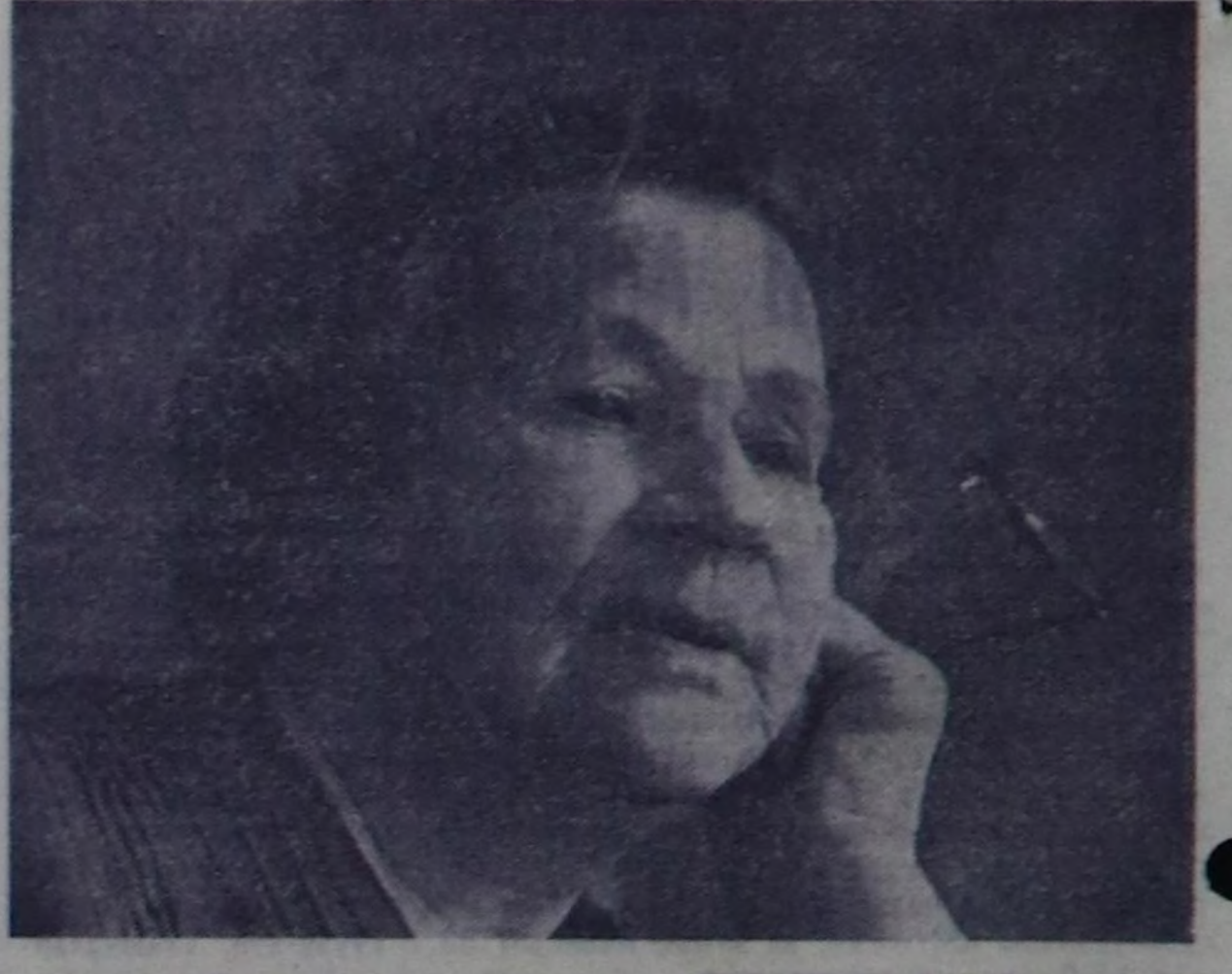
кылар-биле шийгын чуталажып, кичээлдер сайгарып шыдаас.

«Мөрөн» колхозтун партгорту Д. Мижат, Эриэннин милиция салбырын начальниги Шомбун, район эргелекчи Ч. Очур болган өскө-даа пленумга савалын бергенин.

Аныктарын коммунист ээга кижилер кемчегерни өккюдери талзы-биле партия эге организациаларынын сорулгаларына дугайында доктаалды пленум хүдөп алган. Партия эге организациалары комсомол организациаларына дөштөгү дуганы кадарын мында айткан.

Б. МОНГУШ.

ХООЧУН БОЛЬШЕВИК

Павла Ильинична Сивкова большешектер партиязыга бөжөн чыл журнунда кирген. Баштайгы коммунисттер-биле кады Тюрмөгө Советтерни быжылаарына кырышкан. Ол зоорадын чурттакчыларынын аразына революшук туудустарын тардып турган. Непар, сокунар ал алаш, фабрикаларын, заводтарын ажилчыларын, шерик казармаларына оларын апарып тардып чорган.

19 харлы коммунист турар, Тюменьнун дружиназына, ош соонда кылга гвардейж коммунисттерин баштайгы отрядына кирип алаан.

Павла Ильинична темалык дайынын соонда зоорадын амьдырал кайдырмазына баран болуп ажил-ижин организастаарына, урууларын албан черлерин тургузарына хой ажилды кылып берген, кыда суурга номчула бажынын эргелекчилеп турган.

Коммунист П. Сивкова Ада-чуртуну Улуг дайынын аар-берге чылдарында дужут ажал алырына дуулажып, автотуктыг танкылар мастеркаазына ажилдап турган.

П. Сивкованын ажил-иши болган демисек бугу амьдырал чонга баран болуп келген. Павла Ильинична ол 69 харлаан намында бөжөн ажилдашкан, чон аразына чорбай аяа суура алаас. Ош сазын салыр ажил-ижине хой, Павла Ильинична «Биле» нииги-

делинин» область организациаларын, Тайбын камалаанын область чөгүлөшүн, төвү, архитектура турускалдарын камалаарынын область чөгүлөшүн кижизип, хоочун ажил-ишчилер чөгүлөшүн кижизип...

— Улурмөс ам база дуза чедир турарына аас-көжүктү мен — деп П. И. Сивкова чуралап турар.

Фото И. САВОЖКОВТУУ, СЭТА-нын фотохроникасы.

Совет көдөөнүн кижилери

КУЗЕЛИН ТЫПКАН ЭР

Сеткилинге таарып ажилды кижы дораан-на тыпса таварылгалар чурталгага хой болгулар. Он тес чыл мурунда Ховалыг Тынтык-сел база-ла чүп-бүрү бөдөл-кузелдерге алып, чурталгазынын куш-ажылды оруун анык-бүрү ажилдарга эгелен. Чөгүм-на айнаарда, нандыг-даа ажилга тургузуптар болза, чүпү-даа дескештирбес мынаш, амыак эр Чадаананын машинатрантор станциязынын контрол-зынга кирип келгеш, амылга хүдөп алырын дилген.

— Тусай мергелини чүп, ооп? — деп, инженер оон айтырган.

— Чок, — деп, Ховалыг сүрөздөп харылаан.

— Ындыг болза, баштай дарганнап эгелешкенде эки боор, дүңкөм — деп, инженер аңаа элдик чугалааш, Ховалыг дарганнап хейтин амылын көргүзүп, аңаа ажилдын талзы-биле баштайгы эргекч чугала билгилерин тайлырлап бергеш, чедикшигин амылдарын куззаш, ону дуржулгалы дарганга өөреникчилеп каан.

Баштайгы неделя анык олган шыланчыг-ла болган: эртен эрте ажилдап эгелеш, кенжөк чедир аар шый маскис-биле дөмү мырынга кызыткан демилер кызыртып,

борбойты сол тура хүнээр. Ховалыг ол неделяны сөөлүндө ажилына маңчыгып, чүгө демини элтип сол өрени берген эвөс база металлды шуктурууну, дуңзааларын талзы-биле, металлдын бөдүгүн, нарын херекселдер мылырын технологиязынын дугайында кончуг сулу чүдөлдөр билеп ал, хүн келген тудум-на амылынга хандыкшылы өзүп орган. Ынчаарда олар маскис-биле дөмү мырынга бөдүгүн херекселдер сеп амылдап турган-

даа болза, алгы хөрүнтү үргөн хейкинг көрлөш хөрүнүгү оңу, маскисларын демир сокурн ийди, маскислар дааны кулактарга онагай үн-биле чангылап, Ховалыгнын сеткилин хайныккан күш-ажылчы алгазы-биле талаалып турган. Ховалыг өөренип алган комамантырын хөгүлү ырлавышаан, дарганнап амылдап турда, ош ажил-иши улам-на шуудаан. А ол үдө хол-биле кылыр ажилдар кончуг хой турган.

Элзэн үе эртенде, Ховалыгны өөредип турган дарган тарза, сиген шедеринде техниканы септеп ажилдап үнүп, а дарганнап эсхек чыгыларын Ховалыг боду эки шынарлыг кылып турар алпарган. Аңаа дарган-даа, МТС-тиң инженер-даа сажок өөрүп турганнар, а Ховалыг хей анык амылдап алырын бөдөйш, кыда ажилдагы машиналарынын дугайында номнарны номчуп, оларны боду кылып өөренип ал турган. Ховалыг транторларын, машиналарын моторун септеп өөренип алгаш, кызыман күш-ажылы-биле трантористерин, чолачыларын база өөртүгүн күзөп чорган.

Ол МТС «Сельхозтехника» маттыкшынын апарган соонда, Ховалыгнын бөдөл чорган кузели болган — ону, дуржулгалы дарганнап, мотор чегинче аныкты-

кен. Чүгө айлар эвөс, хей чылдар эртин. А Ховалыг Тынтык-сел бөдүгүн айна амылданан чарлык хөңү чөпкө чок, чүгө дээрге ол, кинилерге, бүдүрүгелге база кончуг чугула тускай мергелин.

Наттыкшынын машинатрантор мастеркаазынын эргелекчи эки Тениковтан коллектив Улуг Октябрьнын 50 чыл ош болуп байырлады канчаар угуу деп тур деп айтырарына, ол мынча диди:

— Байырлады телептиг угууру күш-ажылчы элчегде мотористер эрестиг амылдап турар. Ында социалисттиг чарыштын серук киниркичи эш Х. Тынтык-сел бөлгөй-ла. Ол хүнүгүн планын даалгазын үргүлчү 120 хуу күөстөшкөн, чыгыларын кончуг эки шынарлыг күөстөшүп турар. Хей чылда кызыман күш-ажылы дөш ош каш үдө эртенгит белетир-биле шаңаап келген биш. Ховалыг ССРЭ-нин улус ажилдагынын чедикшигине Москва хоорайда дегелгезинге база чорган, а эртен чылын ош «Наш-ажылчы шылгалар анык» деп медаль-биле шаңазан. Т. Ховалыг — сагыш чоңагыр эш, идеалисттик коммунист.

ЧУРУКТА: Т. Ховалыг.

И. ЦЕЛИЩЕВТИГ сөзү, фотогу.

ХАРЫН АЖЫР...

Өвүр районда «Торгалыг» сохоттун Чаа-Суур салбырын ажилчылары Улуг Октябрьнын 50 чыл ош хой холбоштур алган социалисттиг хүдөөгөлөрүн эс айлар дургузунда багыт эвөс күөстөшкөн. Күрүнгө эл салар планын 100, а дүктү — 103 хуу күөстөшкөн.

Малдын баш санын өстүрер талзы-биле план хой талзы-биле 103,6 хуу, илектин — 100,8 болган чылгы малдын — 110 хуу болган. Мурнакчы малчынын хей. Чижээ, өөргө, Ховалыг Кара-оол, Кыр-

гы Саңчат-оол, Долаан Идам-оол болган өскө-дөлдөр-ла.

Мал семиртиринин талзы-биле Төлөш Дамбажытты, Төлөш Доржубайын айтыр херек, олар мынагына бызаа талзы-биле х о н у к т а 800—1000 грамм немелде келгенин ал турдар. Анык савалы Т. Кожуб-оолу база айтыр херек.

Мыда малчынар дугайында сазын салышкыны коску. 25 малчынарнын өгөрени чаа брезент-биле шыл, оларнын иштин угулаалар тургаш кылып берилген.

Ам мында ногаан сула ажаал алышынын болгаш мал чөмөрүнүн белеткели уламчылап турар.

Салбарда школанын, клубту, амылге черини, библиотеканын кышка үдүр белеткелди эки дооскан. Илалыг түтүбү бүдүрүгүчүлөр, чугай хайндыкчылары эки ажилдап турарлар.

Четестерин база айтыр алпар: суур чагай-жылдыгынын, бажынар септелгенин талзы-биле байдал суурда багыт болуп турар. Тертуу түс хойга онса-

тыр хураганнар камта-лап алырындын планын четпес күөстөшкөн малчынар база бар. Малчынар Т. Суңдуй-оол, Т. Найдыр болган өскө-дөлдөр-ла кыштагылашканын белетке ажилдарын ам-даа дооскан.

Улуг Октябрьнын байырлашына чедир 60 четестерин узуткап, алдынган социалисттиг хүдөөгөлөрүн чүгө бүрүп-биле эвөс, харын ажыр күөстөшкөн дөм, суурдун ажил-ишчилерин чүткүлдүг ажилдап турарлар.

О. ДУДЕРАА.

СОВЕТТЕР ЧУРТУ 50 ЧЫЛАДАРНЫН ДУРГУЗУНДА

Улуг тиелгелерин чурагайлары мурнакчы туруштарда болгаш фактылары

Бистин Төрөөн чуртувус чарлык чүч мурунда социализмни орукче кирген. Улуг Октябрь болза чурттуг бүдүрүчү күштеринин көгүлдөшкөсү дөмө орукту ажилдап, кайгамчык чагай социалисттиг чарытталарын эгезин айткан.

Коммунист партиянын улуртулгасы-биле совет улустук революшук, чарыкчы ажил-чорудугазынын кол түнчели — ССРЭ-де социализмни бүрүн, эчкинге чедир тийлелген ол болуп. Социализмни тийлелген коммунисттик нийтиледик тургузушунунче шилчиринге экономиктиг, социал, политиктиг болгаш өске-даа үндөсүн белеткелерин тургускан.

Совет улус Октябрьнын 50 чылдын политиктиг болгаш күш-ажылды бөдөл кедирүшкүгүнүн байлыгында тукуп турар. 1966—1970 чылдарда ССРЭ-нин улус ажил-агынын көгүлдөшкөн беш чыл планын хандырып турар. Коммунист партиянын улуртулгасы-биле совет улустун чедип алганы магалык чагай чедикшиктер Советтер чуртувун экономика болгаш культура көгүлдөшкөн чурагайларын даа фактыларынды чырыткылаары илергелеттиги турар.

ССРЭ — күчүлүг индустриалыг улуг күрүне. Ажилчын аныгын, бүгү совет улустук эң-не өндүр чагай чаап алышынын чуртуу индустриализастарынын ленинчи планын боттандырганы —

нарын өрөм-техниктиг айтырылганы болгаш улус ажил-агынын сорулгаларын шийтирлеп шыдаар алгалыг эч чаа техникалык чөгөстөшкөсү социалисттиг улуг улуртувун тургускаш болуп. ССРЭ-нин улуртувун тургустуу, бедик темпке-биле хөгжүп турар. 1913 чылдынга денээрде 1966 чылда чуртуу улуртувун бүдүрүгенинги нийти хемчээли 66 катп өскөн.

Улуртувун шапкын көгүлдөшкөн түнчелдинде делегейдин улуртуу продукциязынын нийти хемчээлине ССРЭ-нин улуртуу продукциязынын үдүт-тузу көвүздөн. Делегейдин улуртуу продукциязынын барык бештин бир кезини ам Совет Эвиленин бүдүрүп турар.

Советтер чуртувун улус ажил-агынын тус-тус адыралы мурнакчы тургустарын ээлеп, хүн келген тудум-на шапкын темпке-лер-биле хөгжүп өрү.

Улуртуу бүдүрүгенинги нийти хемчээлинин талзы-биле ССРЭ Европада бири, делегейде ийги черин ээлеп турар. ССРЭ-нин болгаш АКШ-тын улуртуу бүдүрүгенинги денелеринде ылгал кызырдып өрү.

ЭЛЕКТРОЭНЕРГИЯ

Калбаа-биле электржиждерини ленинчи идеяларын боттандырышкан, бистин чуртувус Совет эрге-чарыгарын чылдарында күчүлүг энергетиктиг күрүне болуп берген. 1967 чылдын эгезинге чедир бүгү элентростанцияларын күчүзү 123 миллион киловатт болган, а элентростерия бүдүрүп 1967 чылда 598 миллион киловатт-шыл болуп. Амгы үдө ССРЭ-де 1,5 хонук дургузунда элентростерияны бүгү 1913 чылдылдап хейни ажилдап улуртуу турар. Электростерия ажилдап улуртуу талзы-биле бистин чуртувус Европада бири болган делегейде ийги черин ээлеп турар.

ХӨМҮР ДАШ

ССРЭ-де хөмүр даш казып тывары 1913 чылда 29 миллион

тонна турганын 1966 чылда 586 миллион тонна чедир, азы 20 натап көвүздөн. 1967 чылда шахтерлар чуртка 590,7 миллион тонна хөмүр даштын бөжөр. Бо чылдын конкеталар хөмүр даштын казып тывары 140 ажыг миллион тонна болуп, 1940 чылдынга денээрде 4 катп өскөн. Революшук мурнунда Донецк бассейнинге хөмүр даштын 87 хуузу казып турган. Совет эрге-чарыгарын чылдарында чуртуу хөмүр талзыныда күчүлүг хөмүр даш базалары — Кузнецкийн болгаш Карагандинск бассейнери тыптып келген. Орда, Азияда, Сибирде, Иракка Чөөн чүткө хөмүр даш тыкмы сайырап турар. Амгы үдө чөөн талзы районнардан бүгү хөмүр даштын дең кезин казып ал турар.

НЕФТЬ БИЛЕ ГАЗ

Совет эрге-чарыгарын чылдарында, илангы дайын соондагы үдө, одала улуртувунга улуг өскөрүлөшкөн болган.

Нефть улуртувун дүргө хөгжөн. Нефть тыкмызы 1913 чылда 10,3 миллион тонна турганын 1966 чылда 265,1 миллион тонна чедир, азы 26 натап көвүздөн. Бо чылдын 286 миллион тонна амыг нефтин тывар.

Социалисттиг тургузушунун чорудулгасы-биле чегелештир чаа алыр — газ улуртуу тургустунган. 1928 чылда чуртка чүткө 0,3 миллиард кубометр газ тыпкан болза, бо чылдын 158,3 миллиард кубометрин тывар.

Оваар чүдөлдөрүн кол хейрлерини нийти тыкмызына нефтин болгаш газын бот делээни 1945 чылда 17,3 хуу болган 1940 чылда 20,6 хуу турганынга болзага 1967 чылда 55 хуу чедир көвүздөр.

НАРА МЕТАЛЛУРГИЯ

1913 чылдынга денээрде 1966 чылда шый бүдүрүп 4,2 миллион тонна турганын 70,3 миллион тонна чедир, кан — 4,3 миллион тоннадан 96,9 миллион

тонна чедир. нара металлдар производу — 3,6 миллион тоннадан 76,7 миллион тонна чедир, кан хоолойлар — 78 муң тоннадан 9.905 муң тонна чедир көвүздөн. Демир рудазын казып тывары 1913 чылда 9,2 миллион тонна турган болза, 1966 чылда 160,3 миллион тонна болган. 1967 чылда шый эилдерини 74,7 миллион тонна чедир. Совет металлургия чылда-ла 100 миллион амыг тонна канчы бүдүрерин хандырып шыдаар денелече үнгөн. Нара металлдарын производу бугуерин 80,6 миллион тонна чедир.

Демир рудазын казып тыварын, коксу болган кан хоолойларын бүдүрерин хемчээлдерин талзы-биле ССРЭ делегейде бири черин ээлеп турар; шый, кан эилдерин болгаш кара металлдарын производу бүдүрер талзы-биле чүгө АКШ-тын соонга кирип, делегейде ийги черин ээлеп турар.

МАШИНА ТУДУУШУНУ БОЛГаш МЕТАЛ АЖЫЛДАП КЫЛЫШЫНЫ

Совет Эвилелинде машина туудушуну улуртувун кол адыраларын бирээни апарган. 1966 чылда машина туудушунуну болгаш металл ажилдап кылышынын канчынын продукциязынын нийти хемчээли 1913 чылдын денелени 538 натап ашкан, а 1967 чылда машина туудушуну чуртка продукциянын революшук мурунда бүдүрүп турганында бадаарга 588 натап хейни бээр.

Ала-чурттуг Улуг дайынын мурунда-ла совет машина туудушуну бүдүрүшкүгүн хемчээлинин талзы-биле Европада бири болган делегейде ийги черин үнгөн турган. Амгы үдө машина туудушуну болгаш металл ажилдап кылышынын чыл бүдүрүгелеринде улуртувуну бүгү ажилчыларын үштүн биринден хойу ажилдап турар.

Комсосту шийгөдип алырында кайгамчык болбайрагтай зериг-

лерин болгаш приборларны чоңадып тургустуу талзы-биле ССРЭ-ге бири черегин алдарын Ада-чурттуу машина туудушуну хандырып берген.

ХИМИЯ УЛЕТПҮРҮ

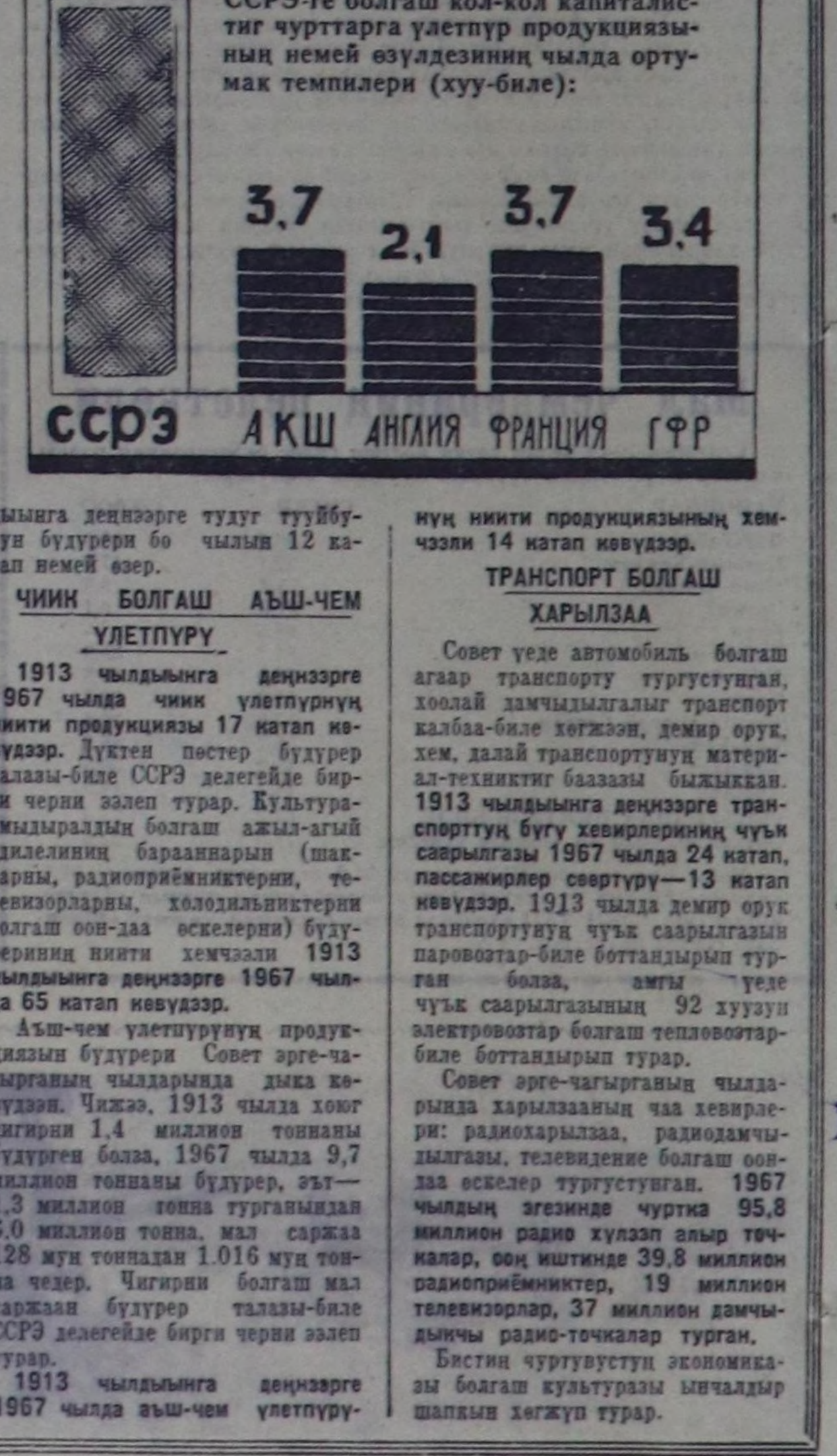
Мурунда техника талзы-биле хөдөудай турган химия улуртуу совет үдө индустриянын хой адыралыг күчүлүг адыры болуп берген. ССРЭ-де химия индустриянын чаа адыралын тургускаш: синтетиктиг каучукту, синтетиктиг аммакты, химиктиг волокондарын, пластиктиг бүдүмелдерин болгаш синтетиктиг чуртарын, үнүштер камгалаанын химиктиг чөпкөстөрүн хой-хөй хейрлерин болгаш продукциянын өске-даа аймактарын бүдүрүп турар.

1913 чылдынга денээрде химия улуртувуну продукциязынын хемчээли 1967 чылда 322 натап, оон-биле кады минералдыг кемичилдигелерин бугуерин — 435 натап, кальцийнитен сола — 19 натап, каустиктиг сола — 28 натап, күтүрлүг кислота — 69 натап, күтүрлүг бугуер талзы-биле ССРЭ Европада бири черин ээлеп турар болгаш делегейде ийги черин ээлешинап, чүгө АКШ-ка четпеп турар.

ТУДУГ МАТЕРИАЛДАРЫ

Цемент, чыпш эптээр демир бетон, туубу, соңга шийи шыккан мыдыг эң чугула тууду материалдарын бугуер талзы-биле ССРЭ делегейде бири черин ээлеп турар.

1913 чылда бистин чуртувусна чүгө 1,8 миллион тонна цементин бугуерүп турган болза, бо чылдын ош 85 миллион тоннанын, азы 47 натап хейни бугуер. Чыпш эптээр демир бетон бүдүрүгелерин тургускаш болгаш сөөктү чылдарга ол бүдүрүлгө улуртуу болгаш. 1950 чылдынга денээрде 1967 чылда чыпш эптээр демир бетон конструкцияларын болгаш кезектерин бүдүрүп 58 натап көвүздөр. 1913 чыл-

Тайгага эрттерген үш хонуктарым соонда... Аларбай эрденин аягында...

Кускутвар, дээдигеер алдырмын, кичтешип, судактың кырында дээкини турганар...

Ураң номчукулар конкурзу... Шүлүк азы проза чогаалын артисти...

Киевтин химия удамын кылар комбинадым...

Ураң номчукулар конкурзу

Шүлүк азы проза чогаалын артисти... Тыва АССР-ин Култура министрствозу...

ШЫҢҒЫ АЙТЫРЗЫН

(ФЕЛЬЕТОН ОРНУНГА)

Бодан көрүпөрөм. Алаң каадайлыг, азы-тодугу силер...

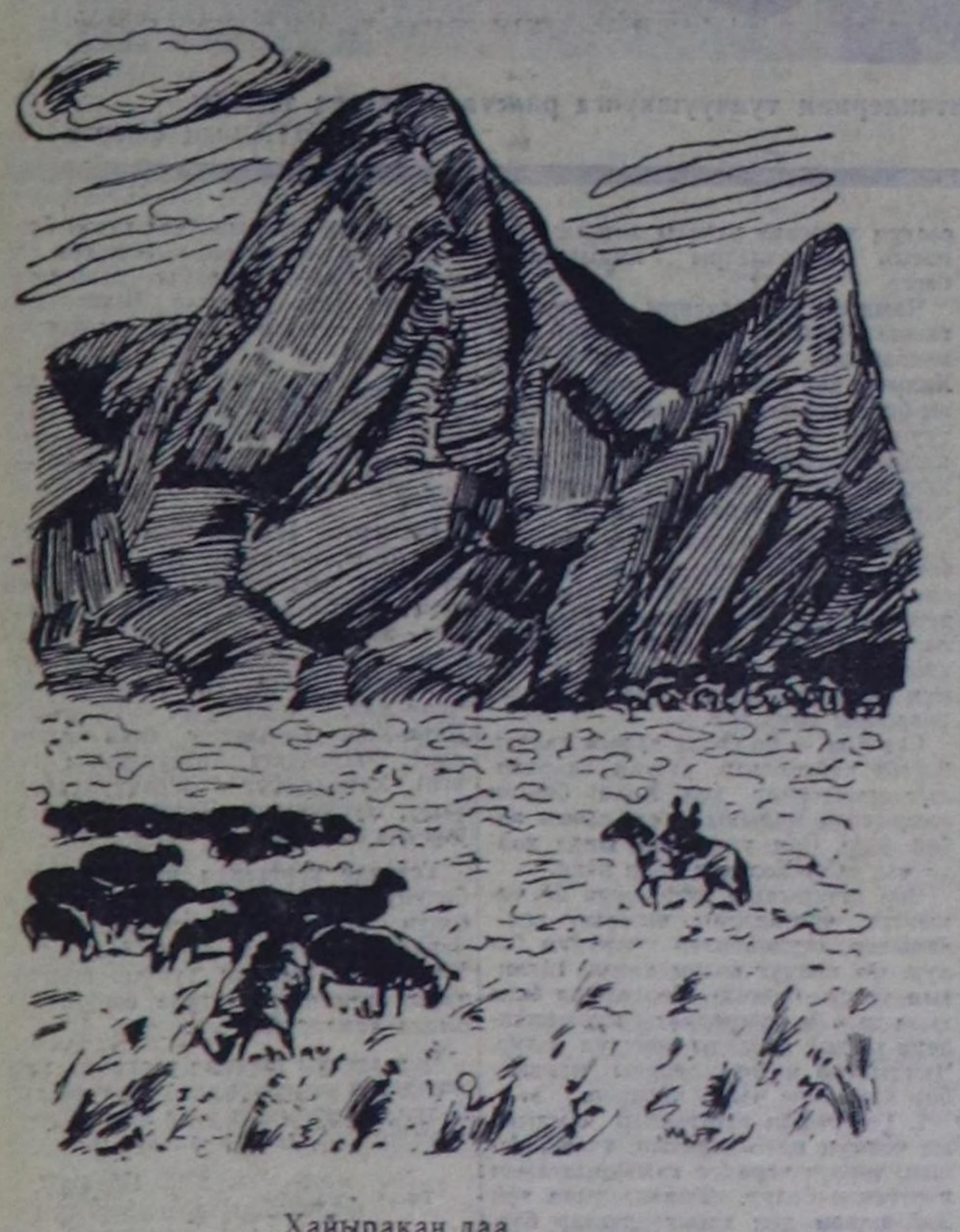
Индиг дунелер чыгыс катан эвес эртектер. Эрчим номчучу, алган экин...

лаштары совет кижини моралыга канчап-даа дүшүсө...

Чаа кожамык

Сайылыгынмын «Чаа орук» Чыныкталган сыйлык болгун...

Омак-тоолуу шамалчык кыс Омак кызыл чечек болгун...

Хайыракан даа. Чурукчу: Ю. Курский чыраан.

ДИФТЕРИЯ-АЙЫЛДЫГ ААРЫГ

Бо аарыгын дифтерия палочкалары деп ааар микробтар тывылдыр...

Эзулар ийи хун иштине уруун стрептоид деп эм-биле эмнелген...

Дифтериядан аараан уругларга чогуу эмнелгени чорутуш болза...

Шанда бо аарыгдан уругтарын өзүп хорор чорун хөй турган...

ЧАМААТЫЛАР

Курсуевия 3 кууаг, ишткя удугаг, 1947 чылда үндүрөн...

редакциянын адреси: Кызыл, Шеткинн—Кравченко кудумчуу, бажын № 3 ТЕЛЕФОНЫР...

Солун неделяда алды катал үнөр: «НАЙЫРАЛ»: «Хар надын» 10, 2...